

Monumentnummer*: 531943

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 23 januari 2015
Kadaster deel/nr: 65333/41

<i>Complexnummer</i>	<i>Complexnaam</i>
531941	NHW-Fort (bij) Giessen

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Giessen	Altena	Noord-Brabant

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Giessen	Fort Giessen

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kad. object*</i>	<i>Appartement</i>	<i>Grondperceel</i>
Woudrichem	I			403
Woudrichem	I			1426
Woudrichem	I			402

Rijksmonumentomschrijving**

Cluster 79.

NIEUWE HOLLANDSE WATERLINIE

Inleiding

BOMVRIJ GEBOUW / KAZERNE / REMISE (A) als voorbeeld van een aan drie zijden en bovenop door aarde gedekt bouwwerk, waarvan alleen de gevel aan de keelzijde zichtbaar is. Afhankelijk van de periode van ontstaan - en daarmee van de te verwachten inslagkracht van projectielen - werd van 'bomvrije gebouwen' gesproken, wanneer ze werden geacht bestand te zijn tegen een van tevoren bepaald aantal inslagen van zwaar kaliber.

Een kazerne is een verblijfsgebouw voor soldaten en hun uitrusting. Het waren de Fransen die eind 18e, begin 19e eeuw het stelsel invoerden soldaten in kazernes te legeren; vele kazernes zijn vanaf die tijd deel gaan uitmaken van forten, maar hiernaast zijn er ook vele als afzonderlijke bouwwerken binnen of buiten de bebouwde kommen

---

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

(steden) tot stand gekomen. De binnen de 19e-eeuwse forten en andere werken gesitueerde kazernegebouwen waren gewoonlijk als bomvrije onderkomens geconstrueerd, dat wil zeggen dat ze bestand dienden te zijn tegen vijandelijk artillerievuur. Als bouw materiaal werd metersdik metselwerk of (gewapend) beton toegepast, terwijl als dekking van het dak en de frontzijde bovendien een aanaarding plaatsvond. Verzwaring van metselwerk, toepassing van schokabsorberende metselsystemen (onder meer door middel van bogen), flauwe hellingshoeken en gebogen of juist puntige vormen, gebruik van beton - en later van gewapend beton - in steeds zwaardere uitvoering, was een van de manieren om vestingwerken bestand te houden tegen toenemende aanvalskracht. Bovendien was het aanbrengen van aarddekkingen een goed middel gebleken om de energie te absorberen of te dempen. Dit is de reden waarom vele gemetselde of betonnen werken van een aardlaag of een frontbescherming van zand of aarde zijn voorzien. De niet binnen forten of andere werken gelegen kazernes waren al dan niet speciaal voor die bestemming opgerichte en ingerichte gebouwen met accommodatie voor de (permanente) legering van militairen, vaak ook voorzien van andere militaire faciliteiten, zoals exercitieterreinen.

In het geval van de kazerne van Fort Giessen heeft aanaarding van het zware metselwerk vrijwel rondom plaatsgevonden en is alleen de hoofdgevel zichtbaar. De kazerne bevindt zich ten zuidwesten van en haaks op de centrale as van het fort.

In Fort Giessen is sprake geweest van een poterne (een aardgedekte gang), die de kazerne (A) met de aan de frontzijde van het fort gesitueerde remise (B) verbond, maar de poterne is niet (meer) aangetroffen.

Omschrijving

BOMVRIJ GEBOUW / KAZERNE / REMISE (A) van Fort Giessen is een bouwwerk dat aan drie zijden en bovenop is gedekt door een dikke aanaarding, waardoor alleen de gevel aan de keelzijde in het zicht is. De in zwaar metselwerk uitgevoerde gevel is twee bouwlagen hoog en omvat een vijftal niet identieke traveeën over beide bouwlagen en een travee over één bouwlaag. Als bouw materiaal werd massief tonvormig metselwerk toegepast van ca. 40-180 cm dik. Voor tussenvloeren is gebruik gemaakt van hout. De traveeën worden bepaald door lichter gekleurde bakstenen togen. Behalve in de meest linkse travee (hier een venster) getoogde toegangen met meestal aan weerszijden dito vensters van niet overal gelijk formaat. Erboven vrijwel overal drie gekoppelde vensters. Links onder de in het verlengde van de gevel liggende, hellende vleugelmuur de zesde travee - deze zonder verdieping. Naast de meest rechtse travee een haakse keermuur tot de verdieping met daarboven dubbele houten schuifdeuren als toegang tot een remise. Verder opgeklampte houten deuren en dubbele luiken; in de topgevel een inscriptie in natuursteen "Giessen". Het interieur werd niet bezocht, maar door foto's is bekend dat veel elementen bewaard zijn gebleven.

Waardering

Het BOMVRIJ GEBOUW / KAZERNE / REMISE (A) van Fort Giessen is van algemeen belang vanwege:

* Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zoals deze is ontworpen door C.R.T. Kraijenhoff en in eerste aanleg vanaf 1815 door hem, Jan Blanken en majoor-ingenieur Willem Offerhaus is gerealiseerd en daarna door anderen gedurende ongeveer 125 jaar is versterkt en verbeterd.

* Architectuurhistorische waarden, in het bijzonder als uiting van de militair-strategische bouwkunde, die gebaseerd is op: a. het systeem van inundatie en accesverdediging (19de eeuw), b. de wedloop met de zich versterkende offensieve middelen (19de eeuw).

Het betreft hier een onderdeel van omstreeks 1880, namelijk een voorbeeld van een met aarde gedekt bomvrij gebouw, eerder mogelijk voorzien van een poterne naar een nabij gelegen remise.

* Ensemblewaarde en situationele waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie in het algemeen en vanwege de functionele, maar uitzonderlijke, beperkte fysieke samenhang met de overige onderdelen van de Nieuwe Hollandse Waterlinie.

* Het onderdeel is tamelijk representatief omdat het in verschijningsvorm de kenmerken vertoont die het toenmalige defensieve doel onderstrepen.

* Het onderdeel is goed bewaard omdat het in de loop der tijd weinig wezenlijke aanpassingen heeft ondergaan en het de oorspronkelijke structuur heeft behouden.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Bomvrij militair object

Functie